

‘Meest complexe examen van de politie’ toont unieke samenwerking

Terwijl rookbommen sissend tot ontbranding komen, prikken en slaan geoorloofd is, barricades worden opgeworpen, paarden in volle galop op een mensenmenigte worden afgestuurd en herhaaldelijk een hartgrondig ‘rot op’ klinkt, vindt er eigenlijk iets heel moois plaats. Het grootschalig ME-examen in Ossendrecht, volgens ingewijden het meest complexe examen van de politie, toont een unieke samenwerking tussen Politieacademie en korpsen.

Peter Hammecher

Drs P.W.J.M. Hammecher is organisatieadviseur, verbonden aan de Associatie voor OrganisatieOntwikkeling. Momenteel is hij interim-manager competentiemeting bij de Politieacademie, belast met onder andere het professionaliseren van de (freelance) examinatoren.

Bij de briefing door de docenten van de Politieacademie, werkzaam bij de ME-opleiding in Ossendrecht, ogen de aspirant-ME-leden nog rustig. Maar dit is vast schijn. Vandaag ronden de kandidaten vijf weken opleiding tot ME-lid af met een examen. Het korps waarin zij werken, rekent er eigenlijk op dat zij deze proeve goed doorstaan. Dit maakt de druk op hen groot. Het kan niet anders dan dat de zenuwen opspelen.

zicht hebben op hun kandidaten. Dat zijn in dit geval de ME-leden, de twee sectiecommandanten, de groepscCommandanten en de chauffeurs van de ME-voertuigen. De pelotoncommandant is een ingehuurde freelancer. De beredener, de aanhoudingseenheid, de bestuurder voertuig AE en de marechaussee doen ook mee, maar zij worden niet geëxamineerd.

Unieke samenwerking

De ontwikkeling en uitvoering van dit ME-examen is een unieke samenwerking tussen de freelancers uit de politiekorpsen, toetsontwikkelaars, examinatoren en docenten van het domein Gevaarsbeheersing van de Politieacademie. Uit de korpsen worden mensen uit verschillende functieonderdelen betrokken om het exa-

Jakomien ter Haar

Drs G. J. ter Haar is journalist en senior communicatieadviseur bij het bureau Branson&Guevara uit Rotterdam.

De eerste casus van één van de twee eenheden betreft de begeleiding van een vreedzame demonstratie van het station tot het plein waar deze moet plaatsvinden. De freelance examinatoren die zijn ingehuurd door Bureau examinering stellen zich zo op dat zij goed

men mogelijk te maken. Een ME-examen kan en mag niet in de praktijk worden afgenomen, dus deze groot opgezette simulatie is noodzakelijk. Aan de politieonderdelen die niet geëxamineerd worden, biedt deze dag optimale oefenmogelijkheden. De politiekorpsen weten inmiddels dat de samenwerking tijdens het ME-examen meerwaarde heeft en in ieders belang is. Zij verlangen steeds meer inspraak in het verloop. Voor de Politieacademie is het een uitdaging de oefen- en examenwensen uit de korpsen te honoreren. Dankzij goed en constructief overleg tussen het Bureau examinering en het domein Gevaarsbeheersing slaagt de Politieacademie hierin. De inbreng van eenieder is van belang. Toetsdeskundige Rinus Hamelink: 'Het is belangrijk dat de Politieacademie de gelegenheid heeft gekregen haar meerwaarde en kwaliteit te laten zien bij het examineren van politieonderdelen. Dat verhoogt het niveau van de politiefunctionarissen. De samenwerking bij dit examen is dus voor iedereen goed. De dag wordt in heel constructief overleg tot stand gebracht. Dat is omdat iedereen uiteindelijk hetzelfde doel heeft: verbetering van het examen.'

Freelancers

Onderdeel van de omvangrijke coördinatie is de samenwerking tussen de twee onderdelen van de Politieacademie. Het domein Gevaarsbeheersing verzorgt het onderwijs, regelt de logistiek voor de examendag en organiseert en regisseert het tegenspel. Bureau examinering examineert, zorgt ervoor dat er optimale examenomstandigheden ontstaan, creëert een situatie

waarin een eenduidig maar niet voorspelbaar examen ontstaat en bewaakt de kwaliteit van het examen. Het examen zelf wordt afgenomen door freelance examinatoren. Zij werken in hetzelfde werkveld binnen de politie als degenen van wie zij het examen afnemen, in dit geval de ME. Dat is een groot voordeel. Zij kennen de praktijk, weten als geen ander hoe een ME-lid zich zou moeten opstellen en wat hij nodig heeft om zijn functie goed te vervullen. De freelancers houden het examen scherp. Hun inbreng is groot. Het voordeel voor de freelancers zelf is dat zij binnen de politie nieuwe vaardigheden opdoen, hun kennis aanscherpen en op deze manier de nieuwe ontwikkelingen in het vakgebied op de voet kunnen volgen. Zij ondergaan uiteraard een

Er wordt zoveel mogelijk casuïstiek geoefend

gedegen training voordat zij het examen mogen afnemen. Voor Bert van der Veer is dit het eerste examen dat hij zelfstandig doet. Hij werkt als groepscommandant bij het korps Gelderland-Midden. 'Ik heb bij transport en logistiek Nederland en het CBR al ervaring opgedaan met het afnemen van examens.' Net als

honderden andere freelance collega's die bij de Politieacademie staan ingeschreven examineert Van der Veer in zijn vrije tijd. 'Ik vind het leuk. Het heeft met de politie te maken, maar het is toch iets anders. Met observeren en vragen tijdens het meelopen bij andere examinatoren zag ik goed wat er gebeurde en ontdekte ik veel. Examineren is interessant, ook voor mijn eigen functioneren. De interactie met de Politieacademie is heel goed. Zij zijn erop gericht om het examen te verbeteren en maken goed gebruik van de inbreng van mensen uit de praktijk van het vak. Wij weten wat voor goed functioneren nodig is en wat werkt. Zij realiseren zich dat en maken er gebruik van.'

De kerntaken zijn het uitgangspunt van de opleiding en het examen. Deze zijn weergegeven in de kernopgaven. Deze kernopgaven zijn door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties vastgesteld. Ze kunnen onder invloed van de maatschappelijke omstandigheden worden gewijzigd. De kernopgaven worden geanalyseerd. De vraag daarbij is wat een politiefunctionaris moet kennen, kunnen en weten. Op basis van deze analyse wordt de opleiding ontwikkeld. Dit gebeurt aan de hand van de uitgangspunten voor competentiegericht onderwijs. Vervolgens worden de competenties getoetst. Hierbij wordt bepaald hoe een politiefunctionaris kan laten zien dat hij aan de kerntaken voldoet. Dit resulteert in de zogenoemde proeve van bekwaamheid. Het is het handelen dat examinatoren in het examen willen zien om een kandidaat te laten slagen. De opleiding voor ME-leden is vormgegeven vanuit de kernopgaven 'Optreden als ME-lid' en vanuit de proeve van bekwaamheid. Dit is het werk van een zogenoemde ontwikkelgroep. Rinus Hamelink maakt onderdeel uit van de ontwikkelgroep voor het ME-examen. 'In een ontwikkelgroep zitten onderwijskundigen, docenten, praktijkmensen en toetskundigen. Wij proberen vanuit de kernopgaven een proeve te formuleren en die naar praktijksituaties te vertalen. Dat zijn de competenties. Het is de vertaalslag naar wat een ME-lid moet laten zien om voor zijn taak geschikt bevonden te worden. Deze competenties worden aangeleerd en aan de hand van het handelen getoetst. Daarom wordt in de opleiding zo veel mogelijk casuïstiek geoe-

fend en wordt deze afgesloten met een examen waarin reële situaties worden nagebootst.'

Opleiding

Peter Jansen is docent bij de faculteit bijzondere politiekunde en leiderschap van de Politieacademie. Hij moet ervoor zorgen dat de invulling van de kernopgaven in de opleiding klopt. 'Vroeger waren onderwijs en examen bij ons geïntegreerd. Wij verzorgden de opleiding en namen het examen af. Maar sinds het politieonderwijs in 2002 ingrijpend is veranderd, volgen wij deze koers. Voor het behalen van de proeve van bekwaamheid, de toetssteen van de kwaliteit en de competenties van elke politiefunctionaris moeten verschillende examenonderdelen worden gehaald. Afhankelijk van de functie binnen het ME-peloton doet de kandidaat één tot vijf examenonderdelen. De groepscommandant moet bijvoorbeeld vijf examenonderdelen met goed gevolg afronden. Minimaal een van de vijf examenonderdelen moeten door het Bureau examinering van de Politieacademie worden afgenomen. Er zijn enkele examenonderdelen die wij zelf doen. Bureau examinering en wij hebben elkaar nodig om de dag tot een succes te maken. Het examen moet een perfect uitvloeisel zijn van hetgeen geleerd is in de opleiding. De kandidaten weten dan ook wat zij moeten laten zien. Omdat het Bureau examinering het examen afneemt, is objectiviteit gegarandeerd. Zij zijn immers praktijkmensen die geen directe belangen hebben bij de faculteit. Het is wel een hele klus om alle partijen bij het examen aan hun trekken te laten komen. Er is veel overleg en afstemming voor nodig. Wij overleggen hierover veelvuldig met het Bureau examinering. In discussie vinden die zaken dan hun besluit. Ook merk ik dat het tussen de twee onderdelen van de Politieacademie wel inspanning vraagt om de proeve te dichten. Maar ook daar vinden wij oplossingen voor', zegt Jansen met een glimlach. Hij heeft alleen ook een aantal punten van aandacht. 'De dag is vol. Het is onverstandig om deze nog complexer te maken. Vandaag valt het wel mee met het aantal verschillende functies waarover examen wordt afgenomen. Maar als het aantal van tien functies nog wordt uitgebreid waarin men nu op een dag examen kan doen, dan ontstaat een ondoenlijke

Bureau examinering neemt meer dan 42.000 examens per jaar af. Het is daarbij van groot belang dat de examinerator door de student wordt geaccepteerd. Daarom is de examinerator iemand die zeer ervaren is in het vak dat hij examineert. De politieacademie huldigt het principe dat ervaren en uitstekend functionerende professionals andere professionals beoordelen. Het bureau maakt intensief gebruik van ongeveer 1000 freelance examinatoren die actief werkzaam zijn in het vakgebied dat zij beoordelen. Dit zijn bijvoorbeeld technische rechercheurs, verkeersspecialisten, ME-leden, andere politiefunctionarissen en ook officieren van justitie. De zestien vaste examinatoren van de politieacademie werven en selecteren de freelancers, geven een interne opleiding en verzorgen intervisie. In 2006 is de individuele begeleiding van freelance examinatoren geïntensiveerd. Daarom krijgen alle freelance examinatoren inmiddels een audit bezoek van de vaste examinatoren. Onderdeel van dit professionaliseringstraject voor zowel freelance als vaste examinatoren is ook dat voor beiden een proeve van bekwaam-

heid wordt gemaakt. Alle vaste examinatoren worden nog dit jaar door een extern bureau beoordeeld. Vervolgens zal de politieacademie de freelancers toetsen.

Zowel de vaste als de freelance examinatoren worden betrokken bij het ontwikkelen van het onderwijs en de proeven. Deze aanpak leidt er ook toe dat de freelancers in deze functies specifieke competenties ontwikkelen. Het voordeel van de freelance constructie is dat de politieacademie niet met de belangen van de korpsen hoeft te wedijveren, geen capaciteit aan de korpsen wordt onttrokken, het gemotiveerde vrijwilligers zijn en dat Bureau examinering de kwaliteitseisen goed kan bewaken. Nadeel van deze aanpak is dat de politieacademie betrekkelijk weinig zicht heeft op het functioneren van freelance examinatoren in het korps. Andere nadelen van de freelance constructie zijn dat door freelance examinatoren mogelijk erg lange werktijden worden gemaakt. Het is soms een dubbele baan.

situatie. Daarnaast wordt van de pelotoncommandant logischerwijs verwacht dat hij opzettes creëert om ruimte te geven, zodat de sectiecommandanten hun competentie kunnen laten zien. Dat is goed. Dan zie je situationeel handelen. Als de pelotoncommandant echter overgeregisseerd wordt, zie je minder situationeel handelen. Daar moet voor gewaakt worden. Verder is het een hele klus om het examen op termijn zo te houden. We zullen het moeten blijven evalueren en toetsen aan de praktijk.’

Inmiddels heeft het examen van ‘onze’ eenheid zich via charges op de openbare weg, waarbij de bereden politie een hoofdrol speelde, verplaatst naar het dorpsplein, dat voor deze gelegenheid moet worden ontruimd. Eerst moeten de leden rookbommen afwachten en een in de haast gevormde barricade slechten. De gasmaskers belemmeren het zicht, de ademhaling en de bewegingsvrijheid. Een deel van de eenheid strompelt over de obstakels en door de rookontwikkeling heen. Collega’s halen de balken en stenen langzaam weg, zodat de bereden een eventuele charge kunnen verrichten. Als de ME-leden eenmaal op linie zijn opgesteld, is het wachten en incasseren begonnen. Minutenlang krijgen ze houtblok na houtblok op hun helm gemikt. Een normaal mens zou er helemaal woest van worden. Deze professionals blijven kalm. Alleen als het tegenspel in hun werkgebied komt, weren zij het met hun schild af. Ook de sectiecommandant doet examen. De strategie moet nu snel komen. Gezien de tijd die verstreken is zonder dat er aan deze kant van de straatjes naar het plein iets is gebeurd, moet deze eenheid het zat zijn. Zij toont het niet. Ze blijft geconcentreerd het tegenspel afweren.

Coördinatie

De examinatoren kijken intussen of zij de criteria uit de proeve terugzien in het handelen van het peloton. Rob van Geest is vaste examiner van de politieacademie en coördineert de dag. Hij bewaakt de kwaliteit van het examen en is het eerste aanspreekpunt voor iedereen die gedurende de dag een rol vervult. Daarnaast moet hij zorgen dat alle formaliteiten en formulieren van het examen in orde zijn. ‘In totaal gaat het toch om zo’n vijftig à zestig formulieren die precies moeten kloppen en allemaal zorgvuldig ingevuld moeten zijn’, vertelt hij. Wanneer het tegenspel te passief is, vraagt Van Geest de docenten het tegenspel te instrueren. Wanneer de examinatoren aangeven meer te willen zien, last hij een casus in. Het is flink aanpoten. ‘Deze dag doe ik in mijn eentje, maar het gaat wel om twee eenheden die een goed verzorgd examen moeten ondergaan. Hierdoor spelen er dus twee casussen tegelijkertijd. Dat is eigenlijk wat te veel.

Bij het examen, waarop dit artikel is gebaseerd, werd onder meer tegenspel geboden door studenten van de kunstacademie uit Arnhem. Zo’n tien studenten namen in het kader van hun project ‘tekenen onder extreme omstandigheden’ deel. Mooie illustratie daarvan is een situatie waarbij een van de studenten op een paal zat te tekenen, terwijl onder hem tonnen, stenen en ander straatmeubilair naar de ME-leden werden gegooid en deze met charges de menigte richting plein probeerden te manoeuvreren.

Maar normaal zijn wij ook met zijn tweeën, dus dat is de volgende keer anders. Daarnaast vind ik dat het tegenspel goed geregisseerd moet zijn. We willen de ME-leden bij elk examen in dezelfde positie brengen. Er is dus uniformiteit en eenduidigheid nodig. Voor een coördinator is het constant zaak deze randvoorwaarden te bewaken.’

Na nog twee casussen moeten de sectiecommandanten bij hun vier examinatoren verschijnen voor een soort verantwoordingsgesprek. Hierna is het examen voor hen beiden afgelopen. In het gesprek krijgen zij de kans om hun tactische overwegingen toe te lichten en verantwoording af te leggen over hun handelen. Het kan zijn dat de beoordeling door de examinatoren verandert als zij de interpretatie van de situatie te horen hebben gekregen. ‘Wat is je eerste eigen indruk’, opent een van de examinatoren het gesprek met een van hen. De kandidaat-sectiecommandant is niet ontvreden. Hij vindt dat een aantal zaken zeer goed is gegaan. De examinatoren lijken in te stemmen, maar proberen zich zo veel mogelijk op de vlakte te houden. ‘Wat was je overweging bij het voorwaarts gaan van 130? Bij deze charge naar buiten ontstond een onveilige situatie.’ De aankomend sectiecommandant lijkt zich er goed uit te redden. ‘De geweldsrapportages, hoe gaan die?’, gaan de examinatoren verder. Weer antwoordt de kandidaat helder en overtuigend. Na ongeveer tien van deze inhoudelijke vragen mag de sectiecommandant gaan. Later blijkt dat hij het examen met glans heeft gehaald.

Essentie

‘Eenheid’, zeggen enkele vaste examinatoren, als hen wordt gevraagd naar de essentie van de beoordeling bij het ME-examen. ‘Het heet niet voor niets Mobiele Eenheid. Die eenheid moeten wij op die dag gewoon zien’, voegt een van hen toe. Ook zijn zij van mening dat iemand goed functioneert als een examiner – nadat is voldaan aan objectieve criteria – kan zeggen: ‘Ik zou jou graag in mijn team willen hebben.’ Op de vraag of zij zeker weten dat ME-leden die het examen met goed gevolg hebben afgelegd zich in veel heftiger situaties op straat staande houden antwoorden zij simpel en kort. ‘Het is een één-twee-drietje. Door opeenvolgende functionarissen wordt een volgorde van handelingen aangehouden. Er wordt hier zo goed op getraind dat ME-leden ze kunnen dromen. Zo kunnen ze in heftige situaties nooit verrast worden.’

Op de dag zelf vallen de kameraadschappelijkheid, professionaliteit en humor op. Het examen is wellicht een zenuwslopende affaire, maar de examinatoren en docenten zijn er zichtbaar op uit de kandidaten zo ontspannen mogelijk te laten werken. De humor is direct en leuk. Als een fragiel meisje uit het tegenspel met zichtbare moeite een ‘steen’ richting een ME-lid werpt, kan een van de docenten het niet nalaten te zeggen: ‘Niet jezelf meegooien, hè?’ Hilariteit alom bij zijn collega’s. Ook de freelance examinatoren wisselen tussen de casussen anekdotes, grappen, sterke verhalen en broodjes aap uit. Het past bij de afloop van de dag. Bijna iedereen is geslaagd. ☑